

Aistear: Creatchuraclam na Luath-Óige

23 Samhain
Comhdáil Gaelscoileanna

Sibéal Breathnach

Cuspóirí na cainte seo faoi

Aistear

- **Spléachadh a fháil ar *Aistear*, Creatchuraclam na Luath-Óige**
- Féachaint ar roinnt bealaí a d'fheadfadh **múinteoir naíonán** *Aistear* a úsáid
- Conas is féidir le *Aistear* cabhrú treorlínte uimhreas agus litearthacht a chomhlíonadh
- Chur chuige agus dul chun cinn i ranganna na Naíonáin I nGaelscoil Chill Dara
- Foinsí Eolais

Aistear: Cén fáth? Cé dó?

Ceapadh Aistear

- le haghaidh gach linbh idir **breith agus sé bliana**
- le húsáid i **suíomhanna** éagsúla:
 - **seirbhísí seisiúnacha**, ranganna Tús Luath san áireamh
 - **ranganna naíonán** i mbunscoileanna
 - **suíomhanna cúram lae lánaimseartha** agus páirtaimseartha
 - **suíomhanna feighlíochta leanaí**
 - in áiteanna cónaithe leanaí.
- chun cabhrú le leanaí fás agus forbairt le bheith ina bhfoghlaimoirí **féinmhuiníneacha** agus **inniúlacha**

Aistear: cad atá ann?

An Trasnú

- Tá *Aistear* á úsáid go forleathan anois i réamh-scoileanna agus Naíonraí
- Trasnáíonn an chuid don obair ón Naíonra go dtí an bhunscoil
- Tacaíonn *An Traein* go mór le scileanna agus spriocanna foghlama a léiríonn *Aistear*

Próifíl Aistrithe

An Traein • Ag Aistriú ón Naíonra go dtí an Bhunscoil

Próifíl aistrithe

D'fhorbair O'Kane agus Hayes (le foilsiú) próifíl dar teideal "Transition to School – Child Snapshot" le linn tionscnamh DEIS i mBaile Átha Cliath sa bhliain 2010. Forbraíodh an phróifíl i bpáirt le stiúrthóirí is múinteoirí sna naíonraí agus sna bunscoileanna sa tionscnamh. Thuairiscigh na rannpháirtithe gur chuir próiseas forbartha na próifíle bonn an-mhaith faoin gcomhoibriú maidir leis an aistriú chun na bunscoile. Chuimsigh an phróifíl seo eolas faoin bpáiste faoi na réimsí seo thíos:

- Scileanna teanga agus cumarsáide
- Scileanna sóisialta agus mothúcháin
- Scileanna neamhspleáchais is féinchabhracha
- Scileanna machnaimh
- Scileanna luaileacha: scileanna mórluaile agus scileanna mionluaile

(lth 16, MhicMhathúna, 2010)

Prionsabail agus Téamaí

Foghlaim agus forbairt leanaí á gcur i láthair mar **théamaí:**

- a) meonta**
- b) scileanna**
- c) tuairimí agus luachanna**
- d) eolas agus tuiscint**

Treoirlínte le haghaidh an dea- chleachtais

Treoiríníte le haghaidh an dea-chleachtais

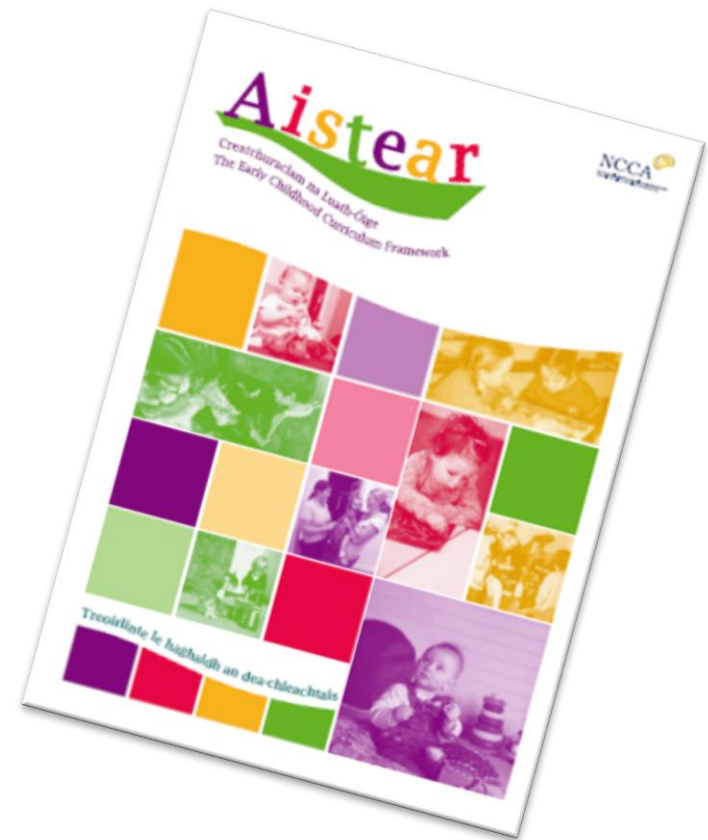

Súgradh mar mhodh múinte agus foghlama

Measúnú chun tacú leis an bhfoghlaim

Comhpháirtíochtaí idir cleachtóirí, tuismitheoirí agus teaghlaigh

Idirghníomhaíochtaí idir páistí agus daoine fásta

An Straitéis Náisiúnta Litearthacht agus Uimhreach

- Dírítear:

“Eilimintí de churaclam na bunscoile I ranganna na naíonán a leasú chun chomhseasamhacht a chinntiú leis an gcreat curaclam Aistear...béim níos mó a cur ar luathfhorbairt teanga agus uimhreachta” (lth 7).....

Conas?

Súgradh

**Súgradh agus ról an
duine fásta
mar a léirítear in
Aistear iad**

Cad is súgradh ann, de réir *Aistear*?

Is caoi le nithe a dhéanamh é súgradh, a bhíonn

- Gníomhach
- Eachtrúil
- Cumarsáideach
- Taitneamhach
- Casta
- Lánbhríoch
- Siombalach
- Deonach
- Ag athrú de réir mar a leantar ar aghaidh

Cabhraíonn an súgradh le páistí...

- gaol a dhéanamh
 - a bheith cruthaitheach
 - léamh, scríobh agus foghlaim mar gheall ar uimhreacha
 - smaoineamh
 - teanga a úsáid
 - matáin mhóra agus beaga a úsáid
- (cncm- eolas do thuismitheoirí)

Is é atá i gceist le foghlaim trí shúgradh..

- Eispéiris phraiticiúla, idirghníomhacha agus thaitneamhacha súgartha a chur ar fáil
- Na páistí a spreagadh le bheith ag smaoineamh, ag déanamh agus ag athbhreithniú as a stuaim féin agus le dul siar ar an chleachtadh
- Réimse leathan de straitéisí teagaisc a chur i bhfeidhm
- Teanga a fhorbairt le haghaidh foghlama
- An fhoghlaim a roinnt agus a léiriú

(http://www.nicurriculum.org.uk/docs/key_stages_1_and_2/LTP_at_KS1_IR_web.pdf)

Ag foghlaim tríd an súgradh

Aistear
Creathchuracáin na Líotha-Óige
The Early Childhood Curriculum Framework

5 chineál súgartha

- cruthaitheach
- cluichí le rialacha
- súgradh le teanga
- fisiceach
- samhlaíoch

(*Treoirlínte*, lth.56-57)

Mo Cheisteanna...

- Spás agus eagrúcháin ranga?
- Cén acmhainní atá againn? Costas?
- Cathain/ Cé mhéad ama?
- Conas na páistí a chur ag spraoi trí Ghaeilge?

Litearthacht

Corp Oid

Ealaíon

Uimhreas

Stáisiún

Scéal:

ATECI

An Chomhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta
National Council for Curriculum and Assessment

Spás agus Eagrúcháin Ranga

Prionsabal 12

An timpeallacht foghlama

- Téann an timpeallacht foghlama (laistigh agus lasmuigh) i bhfeidhm ar na nithe a fhoghlaimíonn leanaí agus ar an gcaoi a bhfoghlaimíonn siad.
- Cuidíonn timpeallacht fháilteach le leanaí iniúchadh a dhéanamh ar na deiseanna atá ann le haghaidh spraoi, rogha, saoire, eachtraíochta agus dúshláin agus cuidíonn leo leas a bhaint as na deiseanna sin.

(Prionsabail agus Téamaí lth 13)

Spás agus Eagrúcháin Ranga

- Troscáin – céard atá ag teastáil?
- Na Cúinní agus Spás le bheith ag súgradh
- Spás lasmuigh
- Ócáidí Speisialta a cheiliúradh
- Stóráil – boscaí go féidir le na páistí a aimsiú is a iompar agus iad a chur ar ais sa chófra ceart

Acmhainní

- Ilchineálacht acmhainní
- Acmhainní speisialta
- Acmhainní litearthachta agus uimhearthachta
- Ábhair oscailte
- Dóthain Acmhainní don rang ar fad!

(Treoirlínte lth 57)

Acmhainní

- An Cúinne Baile
- An Cúinne Tógála
- An Cúinne Ealaíne
- An Gaineamh/An t-uisce
- An Domhan Beag

Múinteoirí/tuismitheoirí/siopaí

Aguisín 1: Acmhainní don súgradh

Treoirlínte lgh 108-112

Cathain?/Cé mhéad ama?

- Moltar timpeall is uair a chloig a chaitheamh ar shúgradh gach lá
- Ar maidin/ um thrathnóna nó idir an dá lón

Structúr

1. Pleanáil – 5 nóiméad

Céard, cén áit agus rialacha órga

2. Spraoi -40 nóiméad

Múinteoir páirteach sa Spraoi

Glanadh suas

3. Labhairt faoi – 5 nóiméad

Taifid a dhéanamh

Cathain/ Cé mhéad ama

Spraoi

5x40n – 200n

- 25 n ón dTionól
- 40n ón óid ealaíne
- 75n ón OSPS/OSIE
- 60 n ó lán rognach
- Gaeilge -
- 5x5n pleanáil don spraoi - 25
- 5x5n labhairt faoin spraoi – 25

200n!!!

5 u 30 n - 330 n

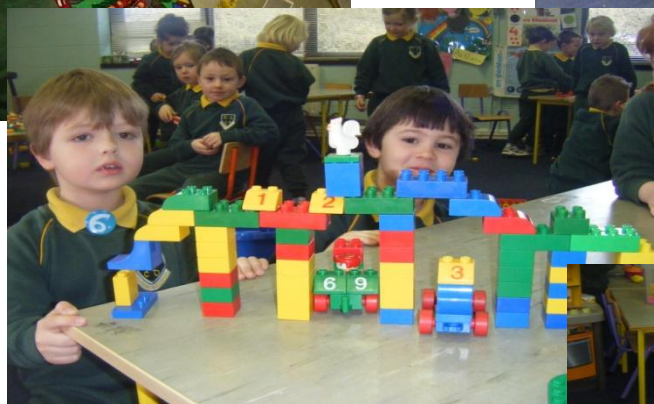
móide 35 n ón dtionól = 365n

Ag Spraoi trí Ghaeilge

- **Pleanáil** le haghaidh Súgartha – ag ullmhú, ag pleanáil agus ag eagrú gníomhaíochtaí bunaithe ar mheasúnú an eolais agus na cuspóirí sna hábhair éagsúla sa Churaclam ach go háirithe an Ghaeilge
- **Múineadh** le haghaidh Súgartha - ag múineadh i rith an cheachta Ghaeilge na feidhmeanna teanga agus an foclóir a bheadh ag teastáil ó na páistí agus iad ag spraoi – rainn, amhráin agus scéalta
- **Athbhreithniú** ar Shúgradh – ag breathnú ar, ag labhairt agus ag éisteacht le na páistí agus ag baint úsáide as an eolas i bpleanáil don súgradh.

Aistear I nGaelscoil Chill Dara

2010-2011

2011-2012

Aistear
Creativity

Ról an Mhúinteora

- Níl an Mhúinteoir ina saineolaí agus saoi!
- Glacann an duine fásta am le breathnú, le dul i gcomhairle, le pleanáil agus le páirt a ghlacadh sa súgradh
- Tá sé/sí soiléir maidir leis an bpoitéinseal atá sa súgradh chun nithe a fhoghlaim (scileanna agus cumais a fhorbairt, deiseanna a soláthar le haghaidh an chomhoibrithe, caidrimh a fhorbairt, sealaíocht, aighneas a réiteach agus fadhbanna a réiteach, eolas agus tuiscint ar an domhan a fhorbairt).
(Treoirínite)

Ról an Mhúinteora

- Beartóidh sé/sí cad iad na cineálacha eispéireas agus gníomhaíochtaí atá ar fáil do leanaí agus cuirfidh am agus acmhainní ar fáil dóibh seo.
- Spreagfaidh an duine fásta na leanaí le roghanna a dhéanamh laistigh de theorainneacha réasúnta, ról gníomhach a ghlacadh i gcinntí faoina bhfoghlaím bunaithe ar a n-aois agus a gcéim forbartha.
- Cothóidh an duine fásta caidrimh chothroma urramacha le leanaí, ag roinnt spriocanna foghlama leo, agus á spreagadh le breithiúnais a dhéanamh faoina bhfuil bainte amach acu (cad is féidir leo a dhéanamh anois nach bhféadaidís a dhéanamh roimhe).
- Féadfaidh siad é seo a dhéanamh trí athbhreithniú a dhéanamh ar a raibh ar siúl acu, machnamh air sin agus labhairt ina thaobh. (Treorlínte Aistear)

An Dátheangachas

“Successful factors for proficiency in the immersion language include hands on concrete activities”

(Johnson, R. K., & Swain, M.,1997,Immersion education : international perspectives)

An Dáttheangachas

“Éilíonn an Modh Teagasc atá riachtanach sa Ghaelscolaíocht idirghníomhú agus idirghabháil ar léibheal níos déine ná an teagasc sa trí céad teanga na ndaltaí”

- *Caithfear ligean do pháistí a bheith ag caint agus ag gníomhú eatartha féin in amanna gan tionchar duine fhásta.*
- *Tarlaíonn sealbhú na Gaeilge trí eispéiris choincréiteacha I gcomhthéacs cumarsáideach le fíornithe agus pictúir I ngíomhachtaí praiticúla láimhe.*
- *Maíonn torthaí taighde gur cheart cur leis an mhodh chumarsáideach ó thaithí a bhíonn á chleachtadh trí dheiseanna rialta pleanáilte agus neamh pleanáilte a thabhairt do na foghlaimoirí le hainilís adhéanamh a dhéanamh ar gramadach, chomhréir, fhóineolaíocht agus ar léicsis na Gaeilge.” (Lth 7, Gearrchosáin Chomhairle ar foghlaim agus ar theagasc sa Ghaelscolaíocht, An Dr Seán Mac Corraidh, BOLTÉ)*

An Dátheangachas

- “If and when used appropriately, concepts such as narratives, poems, plays, characters, settings dialogues,to make deeper meanings and accelerates literacy learning.” (Bilinguality and Literacy, Manjula datta, p15)
- “Most bilinguals use their two languages for distinct purpose and functions . Dominance in language varies according to the contexts where they are used” (Baker, Care and Education of Young Bilinguals , p5)
- Deir Mackay, Barkman and Jordan (Reading in a second language) an slí is fearr chun litearthacht sa dara teanga a chur chun cinn ná seo a leanas a chuir ar fáil: *“an environment that involves all individuals, teachers as well as students in a cooperative process of setting and achieving goals. Classroom activities should parallel the ‘real world’ as closely as possible.”* (p50)

Comhtháthú na foghlama

‘Young children do not learn in discrete units; they make connections across their learning with these connections changing and developing with new experiences’ (G.French, Research paper, p.5)

Tóg mar shampla an téama An Zú:

Mata- Rangú, ordú comhaireamh

Teanga 1/2- Scéal á léamh,

Scríobh- Lipéidí d’ainmhithe I Zú

OSIE- Ainmhithe, fuar /te , rangú de réir timpeallacht

OSPS- Fás agus athrú

Ealaíon- Dath agus Pátrún

Comhtháthú na foghlama

“Is cuma don pháiste óg an t-idirdhealú atá idir na hábhair: tá sé níos tábhachtaígo mbeadh taithí aige/aici ar phróiseas foghlama

comhleanúnach a chuimsíonn eilimintí ilghnéitheacha..,” (Curaclam na Bunscoile Réamhrá, 1999, p.16)

“Is féidir litearthacht a theagaisc trí a lán gnéithe eile den churaclam chomh maith

Iarrtar ar na scoileanna foráil a dhéanamh do na socraithe I do scoil trí roinnt cineálacha chuige amhail: scileanna litearthachta agus uimhreachta a chomhtháthú le réimsí eile den churaclam.” (Céimeanna tosaigh maidir le chuir chun feidhme na straitéise náisiúnta litearthachta agus uimhreachta: Ciorcláin 0056/2011)

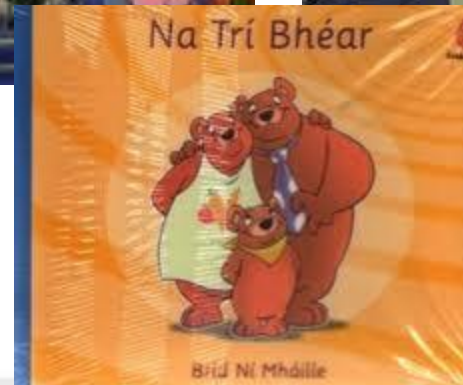
Comhthathú na foghlama

- Foghlaimíonn leanaí an iliomad rudaí ag an am céanna. Tá gaol idir an rud a fhoghlaimíonn siad, an chaoi a bhfoghlaimíonn siad agus cé uaidh/uaithi a fhoghlaimíonn siad.(Aistear,Prionsabal agus Téamaí, lth 10)

Comtháthú Téamúil

- Ag Úsáid Séideán Sí, nó Tomás na hOrdóige tá iliomad slite comhthathú téamúil a dhéanamh

Comtháthú Téamúil

- Teanga/ Labhairt, Léitheoireacht: Scéal
- Réamh-Scríobh/Líníocht: Teach a dhearradh
- Scríobh: Liosta Siopadóireachta
- Eolaíocht/Scríobh: Measúnú tí
- Mata: Scéal a trí
- Stair: An Scéal a órdú
- Ceol: Cúigear fear ag tógáil tí
- **Stáisiún**
- Tógáil :blocanna
- Cruthaitheach : Ealaíon Drámhaíola
- Socio Drámatúil: An scéal á imirt, Suíomh tógála
- Domhan beag seomraí an tí
- Stáisiún Litearthacht: foirmeacha measúnú agus dearradh
- Gainneamh agus uisce.....

Páistí le Riachtanaisí Speisialta

“Hence the role of the teacher is to be a facilitator of learning (rather than a director or an orchestrator) and to provide opportunities for individual learners to acquire knowledge through their own activities, and through discussion, reflection and sharing of ideas with other learners with minimal corrective intervention.”

(Australian journal of Learning Disabilities volume 11, Number 3, 2006, pp.99-115 Ken Rowe)

Páistí le Riachtanaisí Spesialta

Nuair a iarrtar conas is féidir cabhrú níos mó le páistí le deacrachtaí deir an taighde an rud céanna arís is arís eile .

- Níos mó deiseanna dul i ngleic le coincheapeanna
- Níos mó muineadh ‘explicit’ do straitéisí agus cleachtadh
- Níos mó measúnú agus níos mó measúnú dírithe d’foghlaím (AOL)
- Níos mó ama fadhb- réiteach
- Cúram ag cinntiú go bhfuil páistí réidh don céad céim eile foghlama
- Níos mó cleachtadh chun máistreacht abhaint amach

(Tógtha ó Lewis&Norwich *Do pupils with learning difficulties need teaching strategies that are different from other pupils ?* NFER (National Foundation FOR Educational research, Autumn 2001, Issue 26)

Measúnú

- Díríonn an ‘Straitéis Náisiúnta an Litearthacht agus Uimheareacht’ (2011)
- “...modhanna éifeachtacha measúnachta d’fhonn na chéad chéimeanna eile a phleanáil do gach aon foghlaimoir agus monatóireacht a dhéanamh ar an dul chun cinn.” (lth 5)

Déantar é seo mar chuid de bunchlocha Aistear.....

Measúnú

Moltar.....

- Féin Mheasúnú
- CAT (Wilf) TAF (Walt)
- AOL / AFL- Seicliosta áisiúl don pleanáil
- Bailiúcháin E-portfolio
- Breathnnóireacht : Measúnú ar gnéithe taobh amuigh d'ábhair curaclam, comhoibriú, cairdeas srl
- Athbhreithniú ag deireadh am spraoi

Tuismitheoirí

Príomhréimsí sa straitéis L&U....

“Cur ar chumas tuismitheoirí agus pobal tacú
le forbairt litearthacht agus uimhreacht
leanaí” (lth5)

Tuismitheoirí

- Glacann tuismitheoirí páirt gníomhach i bhfoghlaím an páiste agus déantar tagairt rialta do luach an caidreamh
- Is féidir le tuistí bheith iontach úsáideach i leith cuairt ó daoine profisiúnta, go dtí seo ar scoil linne bhí banaltra, tréadlia, ceoltóir, fiaclóir, cócaire.....is eispéireas iontach foghlama do pháistí é guth eile a chloisteáil!
- Tá bileog eolas ar fáil do tuistí san 'Aistear Toolkit' faoin uimhreas agus litearthacht.
- Is féidir le tuistí cur le obair sa rang agus sa bhaile.
- Nuacht litreacha ón scoil agus ón ncca

Uirlisí Úsáide *Aistear*

Leidbhileoga

Acmhainní
ilmheán

Sleamhnáin le
cur i láthair

Acmhainní

Bileoga eolais

Podchraoltaí

Ailt as info@ncca

Aistear agus Síolta

www.ncca.ie/uirlisiusaideaistear

Foinsí Eolais

- [http://www.ncca.ie/ga/Curaclaim agus Measúnacht/Oideachas Luath-Óige agus Bunscoile/](http://www.ncca.ie/ga/Curaclaim_agus_Measúnacht/Oideachas_Luath-Óige_agus_Bunscoile/)
- www.naionrai.ie
- Ag Spraoi le Chéile
- Ag foghlaim tríd an súgradh
- [http://www.nicurriculum.org.uk/docs/key_stages_1_and_2/LTP at KS1 IR web.pdf](http://www.nicurriculum.org.uk/docs/key_stages_1_and_2/LTP_at_KS1_IR_web.pdf)
- Úrlais Pleanála CNCM
- www.gaelcoilchilldara.com